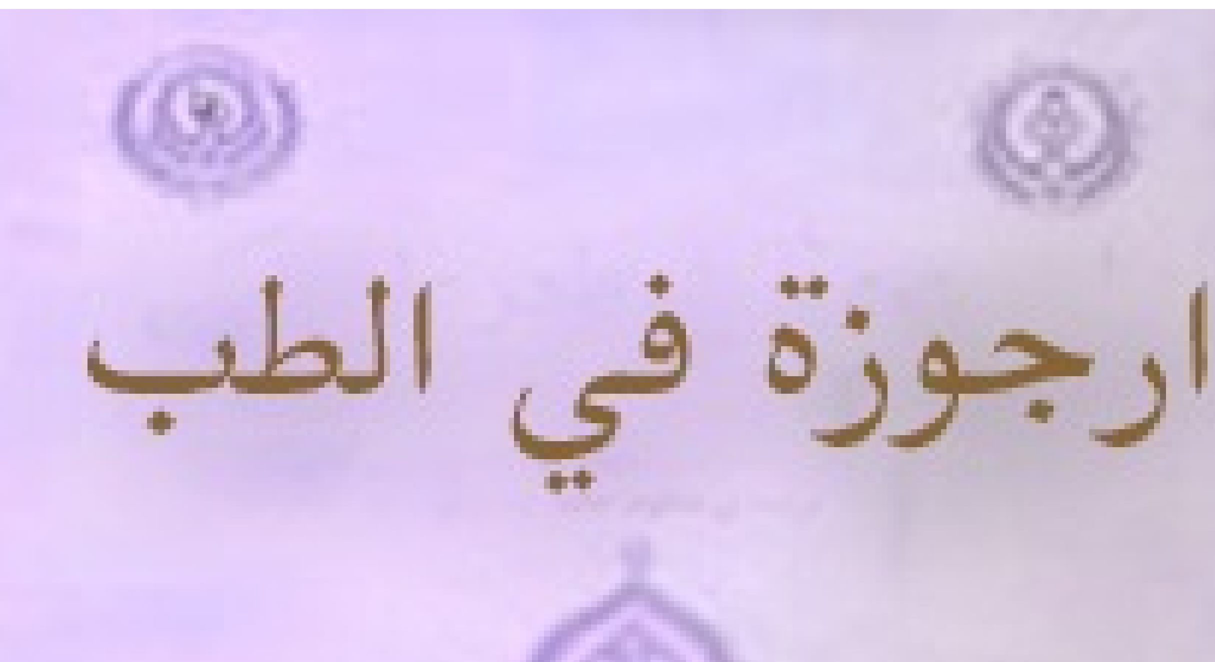

ارجوزة في الطب

شيخ الرئيس ابوعلى سينا

بسم الله الرحمن الرحیم

ارجوزه فى الطب

کاتب:

ابوعلى حسين بن عبدالله ابن سينا

نشرت فى الطباعهٔ:

نسخه خطى

رقمى الناشر:

مرکز القائمیهٔ باصفهان للتحریات الکمبیوتریهٔ

الفهرس

ارجوزه فی الطب

اشاره

شماره بازیابی : ۵-۶۴۲۱

سرشناسه : ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۳۷۰ - ۴۲۸ق.

Avicenna

عنوان و نام پدیدآور : ارجوزه فی الطب[نسخه خطی]/شیخ الرئیس ابوعلی حسین بن عبدالله بن سینا

وضعیت استنساخ : : کاتب: لطف الله ؟، تاریخ کتابت: احتمالا قرن ۱۳ق.

آغاز ، انجام ، انجامه : آغاز:توق اذا استطعمت ادخال مطعم ¤ علی مطعم من قبل فعل الهواضم ¤ و کل طعام یعجز السن مضعه ¤ فلا تقربه فهو شر المطعام ...

انجام:... و کن مستحما کل یومین مره ¤ و حافظ علی تلک الخصال و داوم ¤ بذلک قد اوصی الحکیم بیادق و شروان ¤ اخا العلم نوشروان نسل الاعاجم .

انجامه:تمت من جارجه ؟ غریق الخطایا و الذنوب لطف الله اه من الموت

مشخصات ظاهری : ص ۴۹، ۱۲س، ۶۵×۱۳۲؛قطع: ۱۷۷×۲۲۹.

یادداشت مشخصات ظاهری : نوع و درجه خط:نستعلیق

تزئینات متن:علایم به سرخی

نوع کاغذ:فرنگی شکری

نوع و تز ئینات جلد:مقوایی، روکش کاغذ بنفش، عطف تیماج قهوه ای.

خصوصیات نسخه موجود : حواشی اوراق:حاشیه نویسی پراکنده از کاتب و دیگری دارد.

معرفی نسخه : منظومه ای است منسوب به ابن سینا در ۱۱بیت در حفظ صحت بدن از آداب خوردن و استحمام و مباشرت و خوابیدن و مانند آن بر اساس وصایای طبیبی بیاذق یا ثیاذوق نام، معاصر انوشیروان. در کتاب تاریخ طب در ایران از دو شخص به نام های بیاذق(بیادق) و تیاذوق(ثیاذوق) نام می برد. بیاذق از اطبای دربار انوشیروان (۵۳۱-۵۷۸م) و معاصر برزویه و سرجیس وجبرئیل طبیب و صاحب کتاب المأکول والمشروب و دیگر کتب طبی بوده است(ص۶۶). در جای دیگری از این

کتاب از ثاوذون طبیبی معاصر بیاذق نام برده شده است. آن ها هر دو در خدمت حجاج(د:۹۵ق) بوده اند(ص۶۴۹). از سوی دیگر

در این کتاب نام تیاذوق یا همان ثیاذوق آمده است. وی طبیب مسیحی حجاج بوده است. در اوایل دولت بنی امیه می زیسته و در سال ۹۶ق/۷۱۴م در ۵۳ سالگی در گذشته است(ص ۱۴۳). (پس وی در ۴۳ق به دنیا آمده است). کتاب ابدال الادویه را نگاشته. اشعار منسوب به ابن سینا بسیار شبیه سفارشات او در حفظ صحت حجاج است. از طرف دیگر در ص ۱۸۰ همین کتاب از تیادوق (ثیاذوق) نام برده شده است که از اطبای خلافت امویان و طبیب حجاج بوده و تا زمان منصور عباسی(۹۵-۱۵۸ق) نیز حیات داشته است. وی کناشی را تالیف کرده است.(ص۲۰۱) همان طور که مشاهده می شود اطلاعات د ر خصوص این طبیب مغشوش است. اگر وی در سال ۹۶ در گذشته ، پس چطور تا زمان منصور زنده بوده است، و اگر طبیبی که در خدمت حجاج بوده در سال ۴۳ق به دنیا آمده پس چطور در زمان انوشیروان زنده بوده است. اگر براستی این ها دو نفرند ، پس چطور همو که در خدمت حجاج (د:۷۷۰م)بوده ، از اطبای مشهور دربار انوشیروان (د:۵۷۸م)نیز بوده است. تعداد و ظاهر این ابیات، به خصوص بیت آخر، در فهارس گوناگون، متفاوت است. شمار ابیات آن در فهرست گوهرشاد ۱۶ و ۷ بیت ، در فهرست سنا ۷ بیت، نشریه (مهدوی) ۸ بیت، دانشگاه۷ و ۱۳ بیت، و درنسخه ی ما ۱۱بیت آمده است. این اشعار را یک بار عادل شیرازی (نشریه ۳/۴۱۲) و بار دیگر حکیم الدین صوفی متخلص به عارف معاصر سلطان ابراهیم خان (دانشگاه ۸/۵۴۷) به نظم فارسی کشیده اند.

توضیحات نسخه : نسخه بررسی

شده ./۷/۸۸،آسیب آب افتادگی و وصالی دارد. اوراق ۴۹ تا ۵۸ به نسخه ضمیمه شده و الحاقی است.

یادداشت کلی : زبان: عربی

منابع اثر، نمایه ها، چکیده ها : دانشگاه ۸/۵۴۷ و ۱۵/۴۱۲۲؛ مجلس۱۹/۲۳۵؛ گوهرشاد۳/۱۴۱۸و ۱۴۴۶؛ سنا ۱/۲۲و۲۴۹ ؛ نشریه۳/۴۱۲و ۲/۱۸۰؛ تاریخ طب در ایران.

صحافی شده با : : ۱. شرح آداب البحث / شمس الدین محمد حنفی تبریزی رومی قره باغی، قریه حمامیان: ۱۳۱۹ق.۱۸۶۴۵۳۷

عنوانهای دیگر : منظومه در حفظ صحت

قصیده طبیه

ارجوزه ابن سینا

موضوع : پزشکی اسلامی-- نسخه های خطی

پزشکی سنتی -- شعر

پزشکی سنتی -- نسخه های خطی عربی

شناسه افزوده : قادری. فروشنده .

النص

أبدأ بسم اللّه فی نظم حسن أذکر ما جرَّبت فی طول الزّمن

ما هو بالطّبع و بالخواصّ لکلّ عام و لکلّ خاصّ

فی شوله العقرب نجم توأم برأی عین من یراه یعلم

إذا رآه امرء اصطحبا و اتّفقا ودّاً و ذا تحاببا

لا سیّما إن قال ذا محبّبا

بعض لبعض کوکبان کوکبا

و مثله نجمان فی سعد سلع رؤیته لکلّ ودّ قد جمع أرجوزه فی الطب، ص: ۱۷۰

و مثله أیضاً لسعد الذَّابح رؤیته لکلّ ودّ صالح

تخبر من شئت به فتعجبا ثمَّ تقول کوکبان کوکبا

فینشأ الودّ بإذن اللّه بینهما فلا تکن باللّاهی

کفُّ الخضیب فرقه إلی الأبد لکائن من کان فی کلّ أحد

إذا رآه اثنان أو جماعه افترقوا إلی قیام السّاعه

نجم السّها مأمنه من سارق

و لا يسوؤه بسوء طارق

و من رأى عشيّه نجم السّها لم تدن منه عقرب تمسّها

يغرغر العليل ذو الخناق بمرقه الاشنان و السّماق

لا سيّما إن شابه كشوث فهو لعمرى نفعه موروث

ابلع من الصابون وزن درهم تنج من القولنج غير محكم

و هكذا الكمون و الكراويا إن أكلا محصّبا يداويا

و طبقك الأضراس فى التثارب مانعه منه لدى التجارب

تخصيفك الأضراس وقت الصبح بكزلك عرضا تزيل الملح

أعنى

قشور الملح إن تقرَّحت و ألّمت صاحبها و برحت

أطل على الحزاز دهن القبح مع وسخ الأسنان عند الصّبح

فانّه يذهب منها سعيها كالنّار فيها ثمَّ يورث نفيها

و هكذا قشر الخيار الرَّطب تفركه بالقشر لا بالقلب

اكو روس كلّ ثالول ترى بعودتين قد حرقت اخضرا

و مثله روس قثاء الحيّه يذهب بالثالول منه الوعيه

مراره الحيّه سمّ قاتل و نحن للسمّ بها نقاتل

إذا سقى منه السقيم حبه يؤمن من السمّ بتلك الشربه

و إن سقى منه الصحيح ماتا من وقته و فارق الحياتا

نشادر الدّخان فى الحمّام ينضجه الفخار من قسام أرجوزه فى الطب، ص: ١٧١

فوزن مثقال إذا ما شربا مع وزنه من الرّجيع المجتبى

يخلّص السموم من مماته من بعد يأس الأهل من حياته

و فيه سرٌّ لست أبديه لمن و لست أخفيه لأمر قد علن

يعرف بالكبريت و الغوالى و هو الرخيص بن الرخيص العالى

يصبُّ عند حبّ رمّان العلب

و هو إذا حمّره الشمس العجب

سبحان من أودعه الأمانه و الغوص فى الأشياء و الابانه

ان يسمع الانسان صوتاً فى الخشب فى سقف بيت فرحيل قد قرب

و رؤيه السلخ من البيت كذا إن سقطت مكانه بلا أذى

تؤذن بالرّحيل و الحمّام و الموت إن كان خليعاً و ام

لا تغسلن لثوبك الكتانا و لا تصل فيه كذا الحيتانا

عند اجتماع النيّرين يبلى و فى البراز فاتّخذه أصلا

و كلٌّ هذا شاع فى التجارب و السّرفيه أعجب العجائب

جزءان طرطيراً و جزء ملحاً و تسع خلّ الخمر و زنا صحّا

و ليكن الخلّ عتيقاً أبيضا أو أحمر اللّون فذا و ذا رضا

يستقطر الجميع بالأنبيق بالمحو و النفط مع الزرنيق

فناد هذا القاطر الملتهبه محرقه غير الّذى تشتر به

من ساكن الكتان و الحرير و القطن و التَّمر مع السّرير

فإنّه يسلم من حرب اللّهب و من حريق كلّه و ذا عجب

و إنّما يعرف هذا الماء بالنقطه الجارحه الأشياء

يطلى على القروح و الأورام

و كلّ ما يضرُّ بالأجسام

كالجرب الحادث و القديم تخلص من عذابه الأليم

و هكذا الأنماش باتّفاق فإنّه أقوى من التّرياق

بثول عين و لها حيوان كأنّه فى حلقه الإنسان

شيئان ملحومان انثى و ذكر كما وجدنا فى الصّفات و الأثر أرجوزه فى الطب، ص: ۱۷۲

يخرج منها فى شباط هائجا و راكب بعض لبعض مايجا

وقد عدا الزوجين منها زبد كرغوه الصّابون حين يوجد

فيأخذ الآخذ منها الزّبدا

فجبّه منه تقيم الأبلدا

فلم يزل مستيقظاً قواما من غير نوم مدَّه أيّاما

حتّى إذا ما اغتسل الإنسان بالماء زال عنه ذا النّصبان

و حبّتان من محوم هذا إن شربت فى مرقد فهذا

و ثوله مريه بالشّام من عمل السقيف ذى الآجام

لا شى ء للجراح كالطبّون يختم جرح السّيف و السكين

و هو نبات كره الرَّوائح مبرّد ينبت فى الفلائح

بورقٍ كورق الصّفصاف و زهره أصفر غير صاق

الحامه الجرم بغير الرّدم و غير قيح سيّما نطع الدّم

يضمّد الجرح وقد برءا إن كان قد جفّ و إلّا أخضرا

و هكذا يصنع للعقور من سائر الحيوان و الجزور

و يخرج الدّود من الجراح و كلّ مدفون من السّلاح

و هو ضماد للبواسير شفا و للنواصير ضماداً قد كفى

و أكله يذهب حمّى الرّبع و ماؤه يقتل دود القرع

و كلّما تغرغر الإنسان بمائه تقويه الأسنان

و دهن زهره عظيم الشأن

يدعى بدهن الصين فى الأدهان

يخرج بالأنبيق كالخلاف و كالبزودان بلا خلاف

إذا لطت الجرح منه مرَّه ألحم ممّا قد تخاف ضرّه

و هو طلى الكلّ نضاج إذا طليته أخرج من ذاك الأذى

من كلّ ما يحدث من سوداء قد آثرت على الجسوم داء

أو الثبورات الّتى تقرّحت و ألّمت صاحبها و برحت

و كلُّ ما كان من الاعلال فى جسد العليل باندمال أرجوزه فى الطب، ص: ١٧٣

يخرجه أسرع من رجع النفس

أو غمض طرف أو شهاب مقتبس

أعنى به أهل التجارب الاول و جرَّبوه عند أرباب الدّول

قتل زباب الخيل فى الأسفار يكون زيتاً مع ماء حار

إذا تفلت فوق رأس العقرب أو فمها استرخت نحو الذنب

و ذاك قبل القتل و الترويق يغشى إذا من غير ما تعويق

كذلك الصائم و الصفراوى إن تفلا ماتت بلا مداوى

لا سيّما إن مضغا عقاباً فإنّها مستغرق الصوابا

و إن حللت فى الندى نيشادرا و بل فيه كاغذاً كما ترى

ثمَّ كتبت ما تشاء فيه كصوره الطلسم للتمويه

فلست تدنى منه أفعى نعش لكنّها تكره مه تبطش

و إن مسحت جسمها فى الكاغد تفسّخت و انسلخت عن راكد

عصاره النزو إذا ما حلبت فى شعر أىّ دابّه و انسلبت

أذهبت الشعر و جاء غيره أبيض مثل الثلج هذا ينفض؟

يسير فى سواده كالقار و لتمرّ حقبه يا جار

فى الخيل و البغال و الحمير و سائر الجمال و الجزور

امسح على الأضراس و الأسنان

مهلًا بطرف أسن اللّسان

وقد حرمت الا كل من لحم الجمل مع الكرسف أيّما منه حصل

أو قد حرمت الا كل من لحم الفرس شهراً و لا من هند بالقى الحرس

و ذاک عند رؤیه الهلال فتأمن الأضراس من أعلال

داوم علی هذا مدی الشهور تصحُ أسنانک فی الدّهور

تأخذ من مراره الحداء ما تشتهی منه بلا مراء

و اسخنه فی عقیده البنات و هی الّتی تعرف بالصفات

بالرازیانج النضیر الأخضر و ارفعه فی زجاجه مقدَّر

حتّى إذا احتيج إلى العلاج احضره فى ظرف من الزّجاج أرجوزه فى الطب، ص: ۱۷۴

فأكحلا ملسوع بالخلاف فيخرج السمّ من الأطراف

من حيّه و لسعه الزّنبور و هكذا من عقرب ذاعور

هذا الّذى جرّبته فى عمرى نظمته للمقتفين إثرى

و الحمد للّه على الإتمام حمداً كثيراً عدد الأيّام

و صلوات اللّه ذى الجلال على النبى المصطفى و الآل

تعریف مرکز

بسم الله الرحمن الرحیم
هَلْ یَسْتَوِی الَّذِینَ یَعْلَمُونَ وَالَّذِینَ لَا یَعْلَمُونَ
الزمر: ۹

المقدمهٔ:
تأسّس مرکز القائمیهٔ للدراسات الکمبیوتریهٔ فی أصفهان بإشراف آیهٔ الله الحاج السید حسن فقیه الإمامی عام ۱۴۲۶ الهجری فی المجالات الدینیهٔ والثقافیهٔ والعلمیهٔ معتمداً علی النشاطات الخالصهٔ والدؤوبهٔ لجمع من الإخصائیین والمثقفین فی الجامعات والحوزات العلمیهٔ.

إجراءات المؤسسهٔ:
نظراً لقلهٔ المراکز القائمهٔ بتوفیر المصادر فی العلوم الإسلامیهٔ وتبعثرها فی أنحاء البلاد وصعوبهٔ الحصول علی مصادرها أحیاناً، تهدف مؤسسهٔ القائمیهٔ للدراسات الکمبیوتریهٔ فی أصفهان إلی التوفیر الأسهل والأسرع للمعلومات ووصولها إلی الباحثین فی العلوم الإسلامیهٔ وتقدم المؤسسهٔ مجاناً مجموعهٔ الکترونیهٔ من الکتب والمقالات العلمیهٔ والدراسات المفیدهٔ وهی منظمهٔ فی برامج إلکترونیهٔ وجاهزهٔ فی مختلف اللغات عرضاً للباحثین والمثقفین والراغبین فیها.
وتحاول المؤسسهٔ تقدیم الخدمهٔ معتمدهٔ علی النظرهٔ العلمیهٔ البحتهٔ البعیدهٔ من التعصبات الشخصیهٔ والاجتماعیهٔ والسیاسیهٔ والقومیهٔ وعلی أساس خطهٔ تنوی تنظیم الأعمال والمنشورات الصادرهٔ من جمیع مراکز الشیعهٔ.

الأهداف:
نشر الثقافهٔ الإسلامیهٔ وتعالیم القرآن وآل بیت النبیّ علیهم السلام
تحفیز الناس خصوصا الشباب علی دراسهٔ أدقّ فی المسائل الدینیهٔ
تنزیل البرامج المفیدهٔ فی الهواتف والحاسوبات واللابتوب
الخدمهٔ للباحثین والمحققین فی الحوازت العلمیهٔ والجامعات
توسیع عام لفکرهٔ المطالعهٔ
تهمید الأرضیهٔ لتحریض المنشورات والکتّاب علی تقدیم آثارهم لتنظیمها فی ملفات الکترونیهٔ

السیاسات:
مراعاهٔ القوانین والعمل حسب المعاییر القانونیهٔ
إنشاء العلاقات المترابطهٔ مع المراکز المرتبطهٔ
الاجتنباب عن الروتینیهٔ وتکرار المحاولات السابقهٔ
العرض العلمی البحت للمصادر والمعلومات

الالتزام بذكر المصادر والمآخذ فى نشر المعلومات
من الواضح أن يتحمل المؤلف مسؤولية العمل.

نشاطات المؤسسة:
طبع الكتب والملزمات والدوريات
إقامة المسابقات فى مطالعة الكتب
إقامة المعارض الالكترونية: المعارض الثلاثية الأبعاد، أفلام بانوراما فى الأمكنة الدينية والسياحية
إنتاج الأفلام الكرتونية والألعاب الكمبيوترية
افتتاح موقع القائمية الانترنتى بعنوان : www.ghaemiyeh.com
إنتاج الأفلام الثقافية وأقراص المحاضرات و...
الإطلاق والدعم العلمى لنظام استلام الأسئلة والاستفسارات الدينية والأخلاقية والاعتقادية والردّ عليها
تصميم الأجهزة الخاصة بالمحاسبة، الجوال، بلوتوث Bluetooth، ويب كيوسك kiosk، الرسالة القصيرة ((sms
إقامة الدورات التعليمية الالكترونية لعموم الناس
إقامة الدورات الالكترونية لتدريب المعلمين
إنتاج آلاف برامج فى البحث والدراسة وتطبيقها فى أنواع من اللابتوب والحاسوب والهاتف ويمكن تحميلها على ٨ أنظمة؛
JAVA.١
ANDROID.٢
EPUB.٣
CHM.۴
PDF.۵
HTML.۶
CHM.٧
GHB.٨
إعداد ۴ الأسواق الإلكترونية للكتاب على موقع القائمية ويمكن تحميلها على الأنظمة التالية
ANDROID.١
IOS.٢
WINDOWS PHONE.٣
WINDOWS.۴

وتقدّم مجاناً فى الموقع بثلاث اللغات منها العربية والانجليزية والفارسية

الكلمة الأخيرة

نتقدم بكلمة الشكر والتقدير إلى مكاتب مراجع التقليد منظمات والمراكز، المنشورات، المؤسسات، الكتّاب وكل من قدّم لنا المساعدة في تحقيق أهدافنا وعرض المعلومات علينا.

عنوان المكتب المركزی

أصفهان، شارع عبد الرزاق، سوق حاج محمد جعفر آباده ای، زقاق الشهيد محمد حسن التوكلی، الرقم ١٢٩، الطبقة الأولی.

عنوان الموقع : : www.ghbook.ir

البريد الالكتروني : Info@ghbook.ir

هاتف المكتب المركزی ٠٣١٣۴۴٩٠١٢۵

هاتف المكتب في طهران ٨٨٣١٨٧٢٢ ـ ٠٢١

قسم البيع ٠٩١٣٢٠٠٠١٠٩شؤون المستخدمين ٠٩١٣٢٠٠٠١٠٩.

مركز
القائمیه
اصبهان
للبحوث والتحریات الکمبیوتریة
www
للحصول على المكتبات الخاصه الاخرى
ارجعوا الى عنوان المــركز من فضلــكم
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
و للايصاء من فضلكم
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹